

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia X. Fili hominis, quodcumque inveneris comedere: comedere volumen istud, & vadens loquere ad filios Israëli. Et aperui os meum, & cibavit me volumine illo. Et dixit ad me: Fili hominis, venter tuus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

in hoc volumine vā, quod in eo scriptum est, atque ab animo per timorem expelle quod diligis, ut possis ex iudicio carmen amare quod legis. Ibi quippe sub unius damnati specie, multitudo omnis exprimitur reprobatorum, cum voce Veritatis dicitur: *Ligatis pedibus ejus ac manibus, mitte eum in tenebras exteriores; illic erit fletus & stridor dentium.* Tunc etenim reprobi in exteriores tenebras cadunt; quia nunc in interioribus sua se sponte dejecerunt, ut veritatis lumen nec credendo nec bene operando sequerentur. In quibus ligatis pedibus ac manibus mitti præcipiuntur; quia nunc dum tempus operandi atque currendi est, habere manus & pedes liberos in bona actione noluerunt. Ibi vā reprobatorum scriptum est: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur.* Ibi damnatis ac re-
 pulsis dicitur: *Discedite à me maledicti in ignem æternum; qui paratus est diabolo & angelis ejus.* In hoc itaque volumine cuncta quæ ædificant, omnia quæ erudiunt, scripta continentur. Peccasti enim; & jam te pœniter illicite perpetraste, ut ad agendam pœnitentiam docearis; ibi iuvenis lamenta. Sæpe celestium gaudiorum mentem relevare desideras; ibi ad consolationem tuam invenis carmen. Sin verò & mala perpetrasti, & hæc te perpetraste non pœniter, sed cervicem mentis erigis, ad nullas pœnitentiæ lamentationes inclinatis, nulla celestium gaudiorum expectatione corrigis; velis nolis, ibi scriptum auditurus es vā: ut quem nec timor ad pœnitentiam humiliat, nec spes ad superna præmia exaltat, damnationis suæ jam nunc pœnam prospiciat, & sine excusatione in æternum supplicium cadat. Quid igitur fratres, quid agendum est miseris nobis, nisi ut evigilemus ad hujus verba voluminis, & mala quæ nos egisse meminimus, fletibus puniamus, ut per lamenta pœnitentiæ perveniamus ad carmen vitæ? Ne si affligi modò pœnitendo nolumus, vā postmodum sine fine sentiamus. Nec nos nostrorum vulnerum multitudinem in desperationem deprimat: quia major est potentia medici, quam magnitudo languoris nostri. Quid est enim quod reparare ad salutem non possit, qui potuit omnia ex nihilo creare? Unigenitus quippe est omnipotentis Patri coæternus: Qui cum eo vivit & regnat in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA X.

Ezec. 11. *Fili hominis, quodcumque inveneris comede: comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel. Et aperui os meum, & cibavit me volumine illo. Et dixit ad me: Fili hominis, venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hominis, vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis, & ignote lingue tu mitteris ad domum Israel: neque ad populos multos profundi sermonis, & ignote lingue, quorum non possis audire sermones. Et si ad illos mittereris, ipsi audirent te. Domus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. Omnis quippe domus Israel attrita fronte est, & duro corde. Ecce dedi faciem tuam valentiorum faciebus eorum, &*

frontem tuam duriorum frontibus eorum: & ut adamantem & ut silicem dedi faciem tuam. Ne timeas eos, neque metuas à facie eorum: quia domus exasperans est. Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones meos quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi: & vade, ingredere ad transmigrationem filiorum populi mei, & loqueris ad eos, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant & quiescant. Et assumpsit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magna: Benedicta gloria Domini de loco suo, & vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram, & vocem rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magna. Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me: & abij amarus in indignatione spiritus mei. Manus enim Domini erat mecum, confortans me.

Solent quidam, scripta sacri eloquii legentes, cum sublimiores ejus sententias penetrant, minora mandata quæ infirmioribus data sunt, tumentis sensu despiciere, & ea velle in alium intellectum permutare. Qui si rectè in eo alta intelligerent, mandata quoque minima despectui non haberent: quia divina præcepta sic in quibusdam loquuntur magnis, ut tamen in quibusdam congruant parvulis, qui per incrementa intelligentiæ quasi quibusdam passibus mentis crescant, atque ad majora intelligenda perveniant. Unde nunc sancto Propheta dicitur: [*Fili hominis, quodcumque inveneris comede.*] Quidquid enim in sacra scriptura invenitur, edendum est: quia & ejus parva simpliciter componunt vitam, & ejus magna subtilem ædificant intelligentiam. Sequitur: [*Comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel. Et aperui os meum, & cibavit me volumine illo.*] Scriptura sacra cibus noster & potus est. Unde etiam Dominus per Prophetam alium minatur: *Mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini.* Qui ergo substracto suo eloquio, fame ac siti nos dicit atteri; quia ejus verba & cibus noster & potus sint demonstrat. Sed notandum, quòd aliquando cibus, aliquando potus sunt. In rebus enim obscurioribus quæ intelligi nequeunt nisi exponantur, scriptura sacra cibus est: quia quidquid exponitur ut intelligatur, quasi mandatur ut glutitur. In rebus verò apertioribus potus est. Potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus; quia etiam non exposita intelligere valemus. Pro eo autem quòd multa Ezechiel propheta obscura atque perplexa auditurus erat, nequaquam ei de sacro volumine dicitur, bibe, sed comede. Ac si apertè diceretur: Pertracta & intellige, id est, prius mande, & tunc degluti. Sed in verbis sacri eloquii iste debet studij nostri ordo servari, ut hæc ideo cognoscamus, quatenus de iniquitate nostra compuncti, cognoscentes mala quæ fecimus, vitemus ne alia faciamus. Et cum jam ex magno usu lacrymarum, de peccatorum remissione cœperit esse fiducia, per verba Dei quæ intelligimus, ad vitam quoque & alios trahamus. Ad hoc enim intelligenda sunt, ut & nobis profint, & intentione spiritali aliis conferantur. Unde bene nunc dicitur: [*Comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel.*] Ac si ei de sacro cibo diceretur: Comede & pascere: saturare & eructa: accipere & spargere: confortare & labora. Et notandum quòd

Propheta subjungit, dicens: [*Et aperui os meum, & cibavi me volumine illo.*] Os in corde esse, alius Propheta testatur, dicens: *Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala.* Os ergo aperimus, quando sensum ad intelligentiam sacri verbi preparamus. Itaque ad vocem Domini Propheta os aperuit; quia ad spiramentum Domini præcepti cordis nostri desideria inhiant, ut de cibo vitæ aliquid sumant. Sed tamen hoc ipsum sumere, nostrarum virium non est, nisi ipse cibaverit, qui ut comedatur iussit. Ille etenim cibatur, qui per se edere non potest. Et quia ad capienda verba caelestia idonea nostra infirmitas non est, ipse nos cibatur, qui nobis in tempore mensuram tritici temperat: quatenus in sacro verbo dum hodie intelligimus quod hesterno die nesciebamus, cras quoque comprehendimus quod hodie nescimus, per divina dispensationis gratiam quotidiano alimento nutriamur. Omnipotens etenim Deus quasi toties ad os cordis nostri manum porrigit, quoties nobis intellectum aperit, & cibum sacri eloquii in nostris sensibus mittit. Cibatur ergo nos volumine, cum sensum nobis scripturæ suæ dispensando aperit, & ejus dulcedine nostras cogitationes replet. Unde & subditur: [*Et dixit ad me: Filii hominis, venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur volumine isto quod ego do tibi.*] In translatione veteri non habetur, *Venter tuus comedet, sed, Os tuum comedet, & viscera tua replebuntur.* Os enim nostrum comedit, dum verbum Dei legimus: viscera verò nostra complentur, cum intelligimus atque servamus ea, in quibus legendo laboramus. In posteriori autem translatione quam & veracior credimus, scriptum est: [*Venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur.*] In sacro verò eloquio nonnunquam venter pro mente poni consuevit. Unde per Hieramiam dicitur: *Ventrem meum, ventrem meum doleo.* Quod quia de spiritali & non corporeo ventre dixerat, adjunxit: *Sensus cordis mei conturbati sunt.* Neque enim ad salutem populi pertinebat, si Propheta ventrem corporeo se dolere prædicaret. Sed ventrem doluit, qui mentis afflictionem sensit. Sed cur exemplum Prophetæ proferimus, cum testimonium Domini apertius habeamus? Et necesse est, ut cum per semetipsam Veritas loquitur, Propheta taceat: quia lucerna claritatem non habet in sole. Ait enim: *Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre ejus fluent atque viva.* Quia enim de mente fidelium sanctæ prædicationes defluunt, quasi de ventre credentium aquæ vivæ flumina decurrunt. Ventris autem viscera quid sunt aliud nisi mentis interna, id est, recta intentio, sanctum desiderium, humilis ad Deum, pia ad proximum voluntas? Unde nunc rectè dicitur: [*Venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur:*] quia cum mens nostra pabulum veritatis acceperit, interna nostra non jam vacua remanent, sed alimento vitæ satiata. Pensemus, charissimi fratres mei, quam sit pia ista promissio, qua dicitur: [*Venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur volumine isto quod ego do tibi.*] Multi etenim legunt, & ab ipsa lectione jejuni sunt. Multi vocem prædicationis audiunt, sed post vocem vacui recedunt. Quorum etsi venter comedit, viscera non replentur: quia etsi mente intellectum sacri verbi percipiunt, obliviscendo & non servando quæ audierint, hæc in cordis visceribus non reponunt. Hinc est enim quòd per Prophetam alium quosdam Dominus increpat, dicens: *Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum, & intrulistis parum: comedistis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati.* Multum * cordi suo seminat, sed parum infert, qui de mandatis caelestibus vel legendo, vel etiam audiendo multa cognoscit, sed negligenter operando pauca fructificat. Comedit & non satiatur, qui verba Dei audiens, lucra vel gloriam sa-

culi concupiscit. Bene autem non satiari dicitur; quia aliud mandit, & aliud elurit. Bibit & non inebriatur, qui ad vocem prædicationis aurem inclinat, sed mentem non mutat. Solent enim per ebrietatem bibentium sensus mutari. Qui ergo ad cognoscendum Dei verbum devotus est, sed ea quæ sunt hujus sæculi adipisci desiderat, bibit, & inebriatus non est. Si enim inebriatus esset, proculdubio mentem mutasset: ut jam terrena non quererent, jam vana & transitoria quæ amaverat, non amaret. De electis namque per Psalmistam dicitur: *Inebriantur ab ubertate domus suæ.* Quia tanto omnipotentis Dei amore repleti sunt; ut mutata mente sibi metipsis extranei esse videantur, implentes quod scriptum est: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum.* Semetipsum abnegat, qui mutatur ad meliora, & incipit esse quod non erat, & desinit esse quod erat. Sæpe autem quosdam vidimus ad vocem prædicationis quasi ex conversione compunctos, habitum non animi mutasse, ita ut religiosam vestem sumerent, sed antea acta vitia non calcarent, iræ stimulis * inaniter agitari, malitiæ dolore in proximi læsione fervescere, de ostentibus quibusdam bonis ante humanos oculos superbere, præfentis mundi lucra inhiante querere, & de solo exteriori habitu quem sumperunt, sanctitatis fiduciam habere. Quibus quid aliud dicendum est, nisi hoc quod doctor egregius quibusdam legis exteriora servantibus loquitur, dicens: *Quia in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed novæ creatura?* Non enim magni est meritum, si quid foris erga nos agatur in corpore: sed magnopere pensandum est quid agatur in mente. Nam præsentem mundum despiciere, transitoria non amare, mentem medullitis in humilitate Deo & proximo sternere, contra illatas contumelias patientiam servare, & custodita patientia; dolorem malitiæ a corde repellere, egenis propria tribuere, aliena minime ambire, amicum in Deo diligere, propter Deum & eos qui inimici sunt amare, de afflictione proximi lugere, de morte ejus qui inimicus est, non exultare: hæc est nova creatura, quam idem magister gentium apud alios discipulos vigilanti oculo requirit, dicens: *Si quis vult in Christo nova creatura, vetera transferunt, ecce facta sunt omnia nova.* Ad veterem quippe hominem pertinet, præsentem mundum querere, transitoria ex concupiscentia amare, mentem in superbiam erigere, patientiam non habere, ex dolore malitiæ de proximi læsione cogitare, sua indigentibus non dare, atque ad multiplicandum aliena querere, nullam purè propter Deum diligere, inimicitias * inimicis reddere, de afflictione proximi gaudere. Cuncta hæc vetusti sunt hominis, quæ videlicet de radice trahimus corruptionis. Sed qui jam ista exuperat, & ad præcepta Dominica mentem in benignitatem commutat, de hoc rectè dicitur: *Quia vetera transferunt, ecce facta sunt omnia nova.* Tunc ergo in nostris mentibus nova fiunt, cum à nobis vetusti hominis vitia transeunt: & tunc vitia vetusti hominis transeunt, quando sacri verbi præceptum venter comedit, & viscera medullitis replentur. Sæpe enim quosdam vidimus tota se mente ad sanctæ lectionis studium contulisse, atque inter verba Dominica recognoscentes in quantis delinquerint, semetipsos in lacrymis mactare, marore continuo affici, in nullis hujus mundi prosperitatibus delectari, ita ut eis vita præsens oneri, & lux ipsa fastidio fieret; vix ad colloquendum communia admittere, atque à rigore disciplinæ animum difficile relaxare, pro amore conditoris, luctu solummodo & silentio gaudere. Horum venter factum volumen comedit, & viscera repleta sunt: quia præcepta vitæ quæ sensus capere potuit, memoria non amisit, sed hæc collectus in Deo animus * lugendo semper & recolendo * al. legēda

psal. 11.

GREGORIUS
IN
TOM...

Hier. 4. d
Ibid.

Joan. 7. c

Agg. 1. a

* al. in corde

psal. 35.

Origin. in Mat. hunc. Hier. ad Gal. 5. e

Gal. 5. e

* al. inimicitias

Ibid.

servavit. Et sic plerumque, ut tales quique ex do-
no celestis gratiæ etiam verbum doctrinæ perci-
pian, atque de veritatis pabulo quod ipsi intrin-
secus dulciter ruminant, proximos suaviter pascant.
De quorum profectò ore prædicatio tantò audientibus
dulcis est, quanto eorum actio contraria suis
prædicationibus non est: quia de propria vita su-
munt, quod per linguam proximis conferunt. Un-
de rectè hic quoque Propheta subiungit: [*Et come-
di illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce.*]
Liber qui viscera replevit, dulcis in ore sicut mel fa-
ctus est: quia ipsi de omnipotenti Domino sciunt
suaviter loqui, qui hunc didicerint in cordis sui vis-
ceribus veraciter amare. In ejus quippe ore scriptu-
ra sacra dulcis est, cuius vitæ viscera mandatis illius
replentur: quia ei suavis est ad loquendum, cui in-
teriorius impressa ad vivendum fuerit. Nam sermo
dulcedinem non habet, quem vita reproba intra
conscientiam remordet. Unde necesse est, ut qui
verbum Dei loquitur, priùs studeat qualiter vivat,
ut post ex vita colligat quæ & qualiter dicat. Ad
prædicandum namque plus conscientia sancti amo-
ris ædificat, quàm exercitatio sermonis: quia aman-
do cælestia, intra semetipsum prædicator legit, quo
modo persuadeat ut despici debeant terrena. Qui
enim vitam suam interiorius pensat, & exemplo suo
foris admonendo alios ædificat, quasi in corde lin-
guæ calanum tingit, in eo quod manu verbi pro-
ximis exteriorius scribit. Unde admirabilis prædicator
cùm multa discipulis exhortando dixit, quia nul-
lam intra semetipsum de conscientia contrarietatem
pertulit, securus adjunxit: *Si qua virtus, si qualis
disciplina, hæc cogitate: quæ & didicistis, & acce-
pistis, & audistis, & vidistis in me, hæc agite, &
Deus pacis erit vobiscum.* Sequitur: [*Et dixit ad
me: Fili hominis, vade ad domum Israel, & loquè-
ris verba mea ad eos.*] In eo quòd Dominus Pro-
pheta dicit, [*Loqueris verba mea ad eos.*] quid
aliud quàm ejus ori frenum moderaminis imponit,
ne quæ priùs intus non audierit, foris dicere præsu-
mat? Nam propheta falsi sua & non Dei verba lo-
quebantur, de quibus scriptum est: *Nolite audire
verba prophetarum, qui prophetant vobis, & deci-
piunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore
Domini.* Et rursum: *Non loquebar ad eos, & ipsi
prophetabant.* Qua ex re quoque colligendum est,
quia & quisquis expositor in explanatione sacri elo-
quij, ut fortasse auditoribus placeat, aliquid men-
tendo componit, sua & non Domini verba loqui-
tur, si tamen placendi vel seducendi studio mentiat-
ur. Nam si in verbis Dominicis virtutem requirens,
ipse aliter quàm is per quem prolata sunt, senserit,
etiam si sub intellectu alio ædificationem charitatis
requirat, Domini sunt verba quæ narrat: quia ad
hoc solum Deus per totam nobis sacram scripturam
loquitur, ut nos ad suum & proximi amorem tra-
hat. Sequitur: [*Non enim ad populum profundi ser-
monis, & ignota lingua tu mitteris ad domum Israel:
neque ad populos multos profundi sermonis, & igno-
ta lingua, quorum non possis audire sermones. Et si
ad illos mittereris, ipsi audirent te. Domus autem
Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me.*] In
ipso iustionis exordio quo Propheta ad prædicand-
um mittitur, aperte & vocatio Gentium, & Israël-
itarum repulsiò designatur. Nam cùm dicitur:
[*Non ad populos multos profundi sermonis, & ignota
lingua mitteris, quorum non possis audire sermones:*]
atque statim subditur: [*Et si ad illos mittereris, ipsi
audirent te:*] aperte declaratur obedientia Gen-
tium, quæ quandoque prædicatorum voces essent
sine tarditate secutura. Et cùm subditur: [*Domus
autem Israel nolunt audire te, quia nolunt audire
me:*] Judææ duritia designatur, quæ verba prædi-
cantium & cognovit, & sequi noluit. Ignota autem
lingua Gentium ad obediendum moram non fecit,

quamvis extranea ab eloquio Legis fuit. Bene au-
tem dicitur: [*Nolunt audire te, quia nolunt audi-
re me:*] secundum hoc quod scriptum est: *Qui vos
spernit, me spernit.* Causa quoque cur non audiant,
subinfertur, cùm dicitur: [*Omnis quippe domus
Israel atrita fronte est, & duro corde.*] Cùm domus
Israel atrita fronte esse perhibetur, quid aliud senti-
endum, quidve cogitandum est, nisi quòd fron-
tem cordis in impudentia atterit culpa frequens: ut
quò crebrius committitur, eò de illa committentis
animus minus verecundetur: Atque ideo ad tantam
cordis duritiam quandoque peccator pervenit, ut
jam in correptione sensibilis non sit: quia qui usu
peccandi induruit, nullo modo corripientis verbum,
id est, manum palpantis sentit, sicut Judææ quo-
que crebrius delinquenti dicitur: *Frons mulieris me-
retrix facta est tibi, noluisse erubescere.* Vel certè
atrita frons est in hujus mundi actibus assueta: quia
sicut sunt nonnulli qui quietem cunctis mundi præ-
miis atque honoribus præponunt, ita nonnulli ut
in hoc mundo aliquid esse videantur, terrenis labo-
ribus insudant, insistant causis, permittentur jur-
giis. Et quamvis se corpore deficere inter labores
sentiant, amore tamen terrenarum rerum devicti,
delectabiliter fatigantur. Quibus per Prophetam
dicitur: *Ephraim vitula docta diligere trituram.* Vi-
tula etenim in tritura aræ assueta, etiam si relaxa-
tur à labore, sponte redit. Sic quibusdam pravis
mentibus nihil est laboriosius, quàm si eis præcipi-
tur ut in hujus mundi actibus non laborent. Nam
sæpe quidam repulsi ab actione terrena, deprecantur
ut radeant, rogant ut premantur; grave se in-
currille periculum quietem putant. Attrita ergo
frons sunt, qui non solum labores non fugiunt,
sed neque importuni videri in laboribus qui sibi ne-
gantur, erubescunt. Sequitur: [*Ecce dedi faciem
tuam valentiorum faciebus eorum, & frontem tuam
duriorum frontibus eorum.*] Sicut verecundia lauda-
bilis est in malo, ita reprehensibilis est in bono. E-
rubescere enim malum, sapientiæ est: bonum verò
erubescere, fatuitatis. Unde scriptum est: *Est con-
fusus adducens peccatum, & est confusus adducens glo-
riam.* Qui enim erubescit pœnitendo mala quæ fe-
cit, ad vitæ libertatem pervenit. Qui verò erubescit
bona facere, à statu rectitudinis cadit, atque ad
damnationem tendit, sicut per Redemptorem dicitur:
*Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc si-
lius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.*
Et sunt quidam, qui bona sua jam in mente conci-
piunt, sed necdum malis aperte contradicunt. Hi
nimium, quia boni sunt in mente, sed auctorita-
tem non habent in locutione, apti ad veritatis de-
fensionem non sunt. Ille enim esse veritatis defen-
sor debet, qui quod rectè sentit, loqui nec metuit,
nec erubescit. Unde nunc in magno munere Pro-
pheta promittitur: [*Ecce dedi faciem tuam valen-
tiorum faciebus eorum, & frontem tuam duriorum
frontibus eorum.*] Quid est autem peccator, nisi vul-
neratus? & quid prædicator, nisi medicus? Si ergo
non erubescit peccator qui jacet in vulnere, cur
erubescat medicus qui per medicamenta providet
salutem? Sæpe verò contingit, ut prædicator re-
verenter audiatur. Nonnunquam verò à pervertis
ita despicitur, acti eis nihil utilitatis loquatur. Un-
de rectè nunc dicitur: [*Vi adamantem & ut silicem
dedi faciem tuam.*] Adamas & silex utraque dura:
sed unum horum pretiosum est, alterum vile. Ada-
mas ad ornamentum sumitur, silex ab itinerantibus
calcatur. Et sæpe contingit, ut hos quos correptionem
suam conspiciamus nimis humiliter audire, ve-
recundemur eis aliqua dicere. Nonnunquam verò
evenit, ut eos quos increpationem suam videmus
postponere, & despectui habere, trepidemus eis
verbum prædicationis inferre. Sed si rectè sapimus,
& ad eos à quibus nos honorari conspiciamus, & ad

Phil. 4. 6

Hier. 23. d

Ibid.

Osee 10 c

Ezecl. 4. e

Luc. 5. d

eos à quibus nos despici videmus, auctoritatem exhortationis vel increpationis sumimus: ut nec illorum humilitatem debeamus erubescere, nec horum superbiam formidare. Dicitur ergo: [*Dedi faciem tuam ut adamantem*;] id est, si ab auditoribus honoraris: [*Dedi faciem tuam ut silem*;] si ab auditoribus conculcaris atque despiceris: ut nec per illatum honorem refrænetur lingua ex verecundia, nec per despectum taceat ex infirmitate. Sequitur: [*Ne timeas eos, neque metuas à facie eorum: quia domus exasperans est.*] Hoc jam superius dictum est. Sed notandum quàm aspera domus habetur, cuius asperitas tam crebrò replicatur. Increpandus itaque peccator est, & nunquam timendus, quia domus exasperans est. Timeri enim homo debuerat, si ipse auctorem omnium ut homo timuisset. Nam qui rationis sensum ad timorem Dei non habuit, tantò in nullo timendus est, quantò hoc quod esse debuit, non est. Sequitur: [*Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones meos quos loquor ad te, adsume in corde tuo, & auribus tuis audi: & vade, ingredere ad transmigrationem filiorum populi tui.*] Vigilanter intendum est, quòd voce Domini ad Prophetam dicitur ut prius sermones ejus audiat, & postmodum loquatur. Audimus enim verba Dei, si facimus. Et tunc ea proximis rectè loquimur, cum prius ipsi fecerimus. Quod bene Marcus Evangelista confirmat, cum factum Domini miraculum narrat, dicens: *Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum ut imponat illi manum.* Cujus ordinem curationis insinuat, subdens: *Misit digitos suos in auriculas, expuensque tetigit linguam ejus, & suspirans in calum ingemuit, & ait illi: Ephphetha, quod est adaperire. Et statim aperta sunt aures ejus, & solutum est vinculum lingue ejus, & loquebatur rectè.* Quid est enim quòd creator omnium Deus cum surdum & mutum sanare voluisset, in aures illius digitos misit, & expuens linguam ejus tetigit? Quid per digitos Redemptoris, nisi dona sancti Spiritus designantur: Unde cum in alio loco eiecisset dæmonium, dixit: *Si in digito Dei eicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei.* Qua de re per Evangelistam alium dixisse describitur: *Si ego in spiritu Dei eicio dæmones, igitur pervenit in vos regnum Dei.* Ex quo utroque loco colligitur, quia digitus Dei spiritus vocatur. Digitos ergo in auriculas mittere, est per dona Spiritus sancti mentem surdi ad obediendum aperire. Quid est verò, quòd expuens linguam ejus tetigit? Saliva nobis est ex ore Redemptoris, accepta sapientia in eloquio divino. Saliva quippe ex capite defluit in ore. Eà ergo sapientià, quæ ipse est, dum lingua nostra tangitur, mox ad prædicationis verba formatur. *Qui suspirans in calum ingemuit:* non quòd ipse necessarium gemitum haberet, qui dabat quod postulabat; sed nos ad eum gemere, qui celo præsidet, docuit: ut & aures nostræ per dona Spiritus sancti aperiri, & lingua per salivam oris, id est, per scientiam divinæ locutionis solvi debeat ad verba prædicationis. Cui mox Ephphetha, id est, adaperire dicitur: & statim aperta sunt aures ejus, & solutum est vinculum lingue ejus. Qua in re notandum est, quia propter claudas aures dictum est, *Adaperire.* Sed cui aures cordis ad obediendum aperta fuerint, ex subsequenti proculdubio etiam linguæ ejus vinculum solvitur: ut bona quæ ipse fecerit, etiam faciendâ aliis loquatur. Ubi & bene additur: *Et loquebatur rectè.* Ille enim rectè loquitur, qui prius obediendo fecerit, quæ loquendo admonet esse faciendâ. Quòd verò ad transmigrationem populi admonendam Prophetam mittitur, non solum ea transmigratione debet intelligi quæ ejus populi erat in corpore, sed etiam quæ facta fuerat in mente. Ab Hierusalem quippe ad Babyloniam venerat. Et quid Hierusalem, nisi visio pacis: quid Babylonia, nisi confusio vocatur? Quis-

A quis verò à rectis operibus in perveris actibus cadit, quoniam à bono studio ad vitia defluit, quasi ab Hierusalem ad Babyloniam civitatem venit. Culmen enim bonæ contemplationis deseruit, atque in transmigratione confusio jacet. Quod illis solet sæpe evenire, qui cum bona agunt, in his de sua virtute gloriuntur. Unde Psalmista ne à visione pacis, id est, à bonis actibus captivus ad Babyloniam emigraret, Domino supplicans, dicit: *Adjutor meus, non emigrabo.* Si enim in se consideret, à justitiæ operibus cadendo migrasset. Sed neque hi qui à statu rectitudinis in pravam actionem ceciderunt, desperandi sunt: quia ecce Propheta ad transmigrationem Babyloniam mittitur. Et per Prophetam alium Dominus dicit: *Et venies usque Babylonem, & ibi liberaberis.* Sæpe enim quis postquam in confusione vitorum ceciderit, erubescens mala quæ perpetravit, ad penitentiam redit, seque à suis lapsibus bene vivendo eripit. Quid ergo iste, nisi usque ad Babylonem venit, & ibi liberatus est? Qui postquam confusus mente, perversa perpetravit, hæc ipsa erubescens mala quæ fecit, se contra se erigit, & bene operando ad statum rectitudinis redit. In Babylonem itaque veniens liberatus est, qui per divinam gratiam ostenditur etiam de confusione salvatus. Propheta ergo ad transmigrationem loquitur, cum illos increpat, qui à statu rectitudinis ad erroris vitia transmigrando ceciderunt. Sequitur: [*Et loqueris ad eos, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, & quiescant.*] * Quoties divinis vocibus difficultas audiendi repetitur, ut dicitur: [*Si forte audiant;*] quid aliud quàm transmigrati populi duritia designatur? In quibus verbis magna est nostra consolatio: quia si omnipotens Deus Prophetam mittens, à perverso populo verba sua denunciat difficile audiri, cur nos miseri contristamur, cum sæpe à fratribus in nostra admonitione contemnimur? Nam crebrò delinquentes loquimur, frequenter increpamus, sæpe cum eis blandis sermonibus agimus, & tamen si alter audit, alter audire contemnit: alter ex parte verbum exhortationis suscipit, & ex parte recipere recusat: ita ut quotidie impleri videamus hoc quod per Prophetam alium Dominus narrat quæ fecerit iratus, cum dicit: *Plui super civitatem unam, & super alteram non plui.* Pars una compluta est, & pars quæ compluta non est, aruit. Cum enim sanctæ exhortationis verba alia mens suscipit, alia suscipere recusat; super unam civitatem Dominus pluit, & super alteram non pluit. Cum verò & ipse qui proximos audit, ab aliis se vitii corrigit, atque ab aliis emendare contemnit; una eademque civitas & ex parte compluitur, & ex parte arida remanet, in qua à se prædicationis pluviam repellit. Sunt etenim quidam qui exhortationis verba omnino non audiunt: hi penitus suscipere pluviam nolunt. Et sunt quidam qui audiunt, sed tamen hanc medullitus non sequuntur; quia alia in se vitia refecant, sed in aliis graviter perdurant. Sæpe enim quosdam videmus, qui per prædicationis verbum à semetipsis avaritiæ æstum repellunt, & non solum jam aliena non rapiunt, sed & propria indigentibus largiuntur; nec tamen iræ stimulos edomant, nec patientiæ moderamina per mentis tranquillitatem servant. Et sæpe alij ad exhortationis verbum in semetipsis jam carnis immunditiam vincunt, corpus in castitate custodiunt: nec tamen adhuc animum, sicut debent, proximis inclinant, sed per rigorem superbiæ in cogitatione se elevant. In istis pars una compluta est, quia fructum fecit: & pars quæ compluta non est, aruit, quia exhortationis verbum non plene suscipiens, à bono opere sterilis remansit. Sequitur: [*Et assumpsit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo.*] Quid est hoc, quòd Propheta postquam

Marc. 7. g
ibid.

Aug. in Ps. 3.

Luc. 11. c

Mat. 12. d

D

E

Amos 4. e
De pan.
dist. 3. c.
Plui Dominus.

* al. proximus qui audit

ad

ad transmigrationem filiorum populi mittitur, vocem post se magne commotionis audit, dicentem: [*Benedicta gloria Domini de loco suo?*] Conversus quippe ad peccatores Babylonie fuerat, & vocem glorie Domini de loco suo post tergum audiebat. Locus est enim Dei Hierusalem, id est, visio pacis: quia nimirum illa corda vident ea que Dei sunt, que ad transmigrationem Babylonie, hoc est, ad confusionis vitia non descendunt. Ibi enim inhabitat Deus, ubi vera pax queritur, internae contemplationis gloria amatur. Nam qui ad peruersitatem defluunt, locus Dei esse contemnunt. Locus ergo glorie Dei est vel sancta queque anima, vel unusquisque in celestibus permanens angelicus spiritus. Et gloria Domini de loco suo benedicatur, cum vel ab electis hominibus, vel a sanctis Angelis auctori omnium laus eterna cantatur. In eo ergo quod iusti de convertendis peccatoribus cogitant, quia eorum vitia considerando ad carnales actus oculos ducunt, quasi ad Babyloniam intendunt. Qui tamen pro statu sue rectitudinis, quia in laudem Dei bona sanctorum considerare nunquam desinunt, quamvis per cogitationem aliud intendant, quasi post se vocem glorie Domini ab Hierusalem, id est, de loco suo audiunt. Sed cur in istis immoramur, qui hanc Prophetæ verba, largiente Domino, per sensum alterum & subtilius intelligere, & apertius dicere valeamus? Ait enim: [*Et assumpsit me spiritus.*] Prædicatorem spiritus afflavit, cum ejus mentem in amorem Dei omnipotentis elevatam, à terrenis jam desideris alienam reddidit, ut nihil ei agere libeat, nisi ea quibus lucra spiritalia congreget, & ad regna caelestia quotidiani sui operis fructum portet. Unde & nobis prædicatoribus jubetur: *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam.* Bene autem subditur: [*Et audivi post me vocem commotionis magne.*] Prophetæ sancto spiritu repletus, quasi transacta narrat, quæ faciendæ prævidet: quia & in prædestinatione jam facta sunt, quæ adhuc in opere sequuntur. Unde & in translatione veteri per Isaiam dicitur: *Qui fecit quæ futura sunt.* Quid est ergo, quod post se Prophetæ vocem audivit commotionis magne, nisi quod post sermonem prædicationis, qui sit ad corda peccantium, lamenta penitentium sequuntur? Perversi etenim quique dum prava agunt, & à iustis recta non audiunt, nesciunt quàm sint gravia quæ committunt, atque ex ipsa sua ignorantia, in suo stupore securi sunt: & facientes in culpis, quasi molliter quiescunt; sicut de quodam peccatore & securo populo dicitur: *Requievit in seculis suis, quia securus jacet in peccatis.* Cum verò audire perveri verbum prædicationis cœperint, quæ sint supplicia æterna cognoscere, qui terror iudicij, quàm subtilis examinatio de singulis quibusque peccatis; illico contremiscunt, implentur gemitibus, & non se capientibus suspiriis anxiantur, atque magno pavore concussi, in luctu & fletibus erumpunt. Prophetam ergo vox magne commotionis sequitur; quia post verbum prædicationis, conversorum atque penitentium luctus audiuntur. Qui enim prius quieti jacebant in vulnere, tacti postmodum manu medicinæ, cum dolore redeunt ad salutem. De hac commotione penitentium per Prophetam alium dicitur: *Pedes ejus steterunt, & commota est terra:* quia cum veritatis vestigia in mente audientium figuntur, ipsa mens in sui consideratione turbata commovetur. Hinc Psalmista pro peccatoribus exorat, dicens: *Qui sedes super Cherubim, moveatur terra.* Hinc pro afflictis & penitentibus deprecans, ait: *Commovisti terram, & conturbasti eam, sana contritiones ejus, quia mota est.* Terra quippe commota & turbata, est peccator de cognitione reatus sui anxius, & ad penitentiam lamenta perductus. Peccanti etenim homini dictum est: *Terra es, &*

in terram ibis. Exoret ergo ut sanetur contritio terræ: quia mota est, quatenus peccator qui de culpis suis affligitur, de celestis misericordie gaudio confoletur. Hæc est itaque vox commotionis magne, quando unusquisque sua acta dijudicans, in afflictione penitentiae perturbatur. Sed quid vox ipsa dicat, audiamus: [*Benedicta gloria Domini de loco suo.*] Locus enim maligni spiritus fuerant corda peccantium: sed cum sibi metipsis irati, per penitentiam redeunt ad vitam, gloria Domini locus fiunt. Jam enim se contra se erigunt, jam penitentiae lacrymis insequuntur mala quæ commiserunt. Inde ergo auditur benedictio glorie in laude Domini, unde prius sonabat creatoris injuria de amore præsentis sæculi. Et corda penitentium fiunt jam Domino locus suus, quæ prius in peccatis posita, fuerant locus alienus. Ipsi autem qui à peccatis suis ad Dominum convertuntur, non solum delent lacrymis perverfa quæ fecerunt, sed etiam miris operibus ad alta proficiunt: ut sancta animalia Dei omnipotentis fiant: ut signis & virtutibus ad alta evolent: ut terram funditus deserant, & acceptis donis sese ad caelestia per desiderium suspendant. De quibus adhuc subditur: [*Et vocem alarum animalium percipientium: alterum ad alterum.*] Audit post se Prophetæ vocem commotionis magne; quia sicut dictum est, verbum prædicationis luctus penitentium sequitur. Audit post se vocem alarum animalium; quia ex ipso luctu penitentium oriuntur virtutes sanctorum: ut tantò magis in sancta actione proficiant, quantò se ante cognitionem vitæ nequiter egisse meminerunt. Sed est in his verbis magna dubitatio: quia non apertè per Prophetam dicitur utrum unumquodque animal alas suas in semetipsis percuciat, an certè hæc eadem sancta animalia alis suis se vicissim feriant, ut ala hujus alterum, & ala alterius istud animal tangat. Sed quia plerumque in sacro eloquio ideo aliquid obscurè dicitur, ut dispensante mirabiliter Deo multipliciter exponatur, nos charitati vestræ utraque exponere largiente Domino debemus. Sæpe jam alas animalium, virtutes diximus esse sanctorum. Quo modo ergo unumquodque animal alas suas excutiens, alteram ad alteram percuciat: nisi quòd apertè datur intelligi, quia si sancta animalia efficiuntur, virtus in nobis virtutem excitat, dum una alteram ad perfectionem pulsât? Ecce etenim quis habet jam verbi Dei scientiam, atque per eandem scientiam discit, ut viscera etiam misericordie habeat. Per scientiam quippe verbi Dei discit: *Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Cumque jam esse misericors in elemosynis cœperit, verba sanctæ auctoritatis legit: & quidquid in eis de misericordia dicitur, uberius per experimentum intelligit. Ibi enim scriptum est: *Pater eram pauperum.* Quod fortasse antea legebat, & præteribat. Sed cum in ejus corde jam misericordia cœperit imitari naturam, quid sit patrem esse pauperum, legit & recognoscit; quia interioris rediens, in semetipso intelligit quod foris audit. Aliud namque est elemosynam ex præcepto facere, atque aliud ex charitate. Ex præcepto enim facere bonum, inchoantium est: ex charitate autem facere bonum, perfectorum, qui non solum quia jubetur faciunt, sed etiam diligunt faciendo quod jubetur. Hinc est enim quòd in magna virtute per Psalmistam dicitur: *Vide quia mandata tua dilexi Domine, in tua misericordia vivifica me.* Mandata enim Dei pro iustione facere, servientis & obedientis est: diligendo hæc facere, obedientis & amantis est. Quia ergo & per scientiam charitatis misericordia discitur, & per charitatem misericordie in corde compuncto scientia multiplicatur; ala in nobis alam percucit, quia virtus virtutem excitat. Sic qui castitatis bonum in suo corpore colodit, con-

* al. alio

* al. elevat, &

Zach. 6. d

Isai. 45.

Hier. 48. b

Zach. 14. b

Ps. 79. a

Ps. 59. a

Gen. 3. e

* al. altera ad altera

Sup. hom. 47. 3. & inf. hom. 14.

Luc. 11. e

Job. 29. e

Ps. 108. a

tra luxuriantes zelo accenditur, ut ab immunditiæ maculis expientur. Et sæpe dum quosdam in lapibus invenit, edomat, affligit, atque ad castitatis munditiam restringit. Cujus si fortè mens de immunditia luxuriæ fuerit tentata, ex ipso zelo quo alios correxit, semetipsam * corrigit, & erubescit

* al. con-
venit,

In hoc ergo ala alam percutit, dum virtus virtutem pulsat, & ab immunditia custodit. Sin verò, ut præfati sumus, vicissim se alis suis animalia feriunt, & altera ad alteram ala percutitur singulorum: hujus quoque descriptionis, largiente Domino, sensus patet. Quid est ergo quod hæc pennata animalia vicissim alas alteram ad alteram feriunt, nisi quod vicissim ad profectum excitant ex consideratione virtutis alienæ? Non enim uni dantur omnia, ne in superbiam elatus cadat: sed huic datur, quod tibi non datur; & tibi datur, quod illi denegatur: ut dum iste considerat bonum quod habes, & ipse non habet, te sibi in cogitatione præferat: & rursum dum tu habere illum conspicis quod ipse non habes, te illi in tua cogitatione postponas, & fiat quod scriptum est: *Superiores sibi invicem arbitramur.* Ut enim pauca ex multis loquar, isti miræ abstinentiæ virtus tribuitur; & tamen verbum scientiæ non habet: Illi autem datur verbum scientiæ; & tamen virtutem perfectæ abstinentiæ apprehendere conatur, & non valet. Huic libertas vocis tribuitur, ut oppressis quibusque protectionis solatia impendens, ad defensionem justitiæ liberè loquatur; sed tamen adhuc multa in hoc mundo possidens, relinquere omnia vult, & non valet: Illi verò jam datum est omnia terrena relinquere, ut nihil in hoc mundo cupiat habere; sed tamen adhuc auctoritatem vocis contra peccantes quosque non præsumit exercere. Et qui ideo plus loqui liberè debuit, quia jam non habet unde in hoc mundo teneatur; loqui contra alios liberè recusat, ne ipsam vitæ suæ quietem perdat. Isti virtus prophetiæ data est, multa jam quæ ventura sunt prævidet; sed tamen præsentis proximi ægritudinem conspicens atque compatiens, non valet curare. Illi data est curationis gratia, atque à corpore proximi molestiam quæ in præfati est, orationibus repellit; sed tamen quid se ipsum paulò post sequatur, ignorat. Mira itaque dispensatione omnipotens Deus sic in electis suis sua dona dispensat, ut & isti det quod illi denegat, & alteri maius, quod alteri minus tribuat: quatenus dum vel iste habere illum conspicit, quod ipse non habet, vel ille hunc maius accepisse considerat, quod sibi minus adesse pensat, dona Dei alter in altero, id est, vicissim omnes admirentur; atque ex hac ipsa admiratione humilietur alter alteri: & quem videt habere quod non habet, eum divino iudicio sibi prælatum putet. Alis ergo suis vicissim se animalia feriunt, cum sanctæ mentes alternis se virtutibus tangunt, & tangendo excitant, atque excitata ad profectum volant. Videamus Paulum quo modo Apostolorum alis tactus, atque ad poenitentiam excitatus fuerat, qui mala præteritæ persecutionis suæ, & Apostolorum innocentem vitam

1. Cor. 15. b
considerans, dicebat: *Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Consideravit quippe Apostolorum innocentiam, & propter præcedentem malitiam, vilis in ejus oculis facta est omnis quam exhibebat in Ecclesia sollicitudo sua: & quam multos ex accepto intellectu præcederet, non attendit; quia illorum innocentiam pensans, persecutorem aliquando fuisse se doluit. Sed videamus si quis ex Apostolis eum qui Paulo datus est, intellectum miratur. Ipse nobis Apostolorum primus re-
1. Pet. 3. d
quirendus est, qui discipulos admonens ait: *Sicut & charissimus frater noster Paulus secundum datam*

A *sibi sapientiam scripsit vobis: sicut in omnibus epistolis, loquens in eis de his, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.* Miratur itaque in Apostolis omnibus Paulus innocentiam, miratur Apostolorum primus in Paulo sapientiam. Alis ergo se tangunt, qui inde vicissim ad profectum excitant, unde volant. Hoc itaque omnipotens Deus agit in cordibus hominum, quod facit in regionibus terrarum. Poterat namque unicuique regioni fructus omnes tribuere: sed si una quælibet regio alterius regionis fructibus non indigeret, communionem cum altera non habuisset. Unde fit, ut huic vini, alij verò olei abundantiam tribuat: hanc multitudinem pecudum, illam verò ubertate abundare faciat frugum: ut cum illa defert quod ista non habet, & ista reddit quod illa non detulit, per communionem gratiæ sibi simul etiam divise terræ conjunctæ sint. Sicut ergo regiones terrarum, ita sunt mentes sanctorum, quæ dum vicissim sibi conferunt quod acceperunt, quasi fructus suos regiones regionibus impendunt, ut in una omnes charitate jungantur. Sed inter hæc sciendum est, quia sicut electi quique hoc semper in alis attendunt quod à Deo melius acceperunt quam ipsi, ut eos sibi in cogitatione præferant, sequæ illis in humilitate subternant: ita reproborum mens nunquam considerat quid alter boni amplius quam ipsi, sed quid boni ipsi amplius quam alter habeant. Neque enim pensant quæ bona spiritus alter acceperit, & ipsi desint: sed quæ bona ipsi, & quæ mala adsint alteri. Et cum omnipotens Deus ad hoc virtutes singulis dividat, ut alterum alteri in cogitatione humiliet: ad hoc reprobi pertrahunt bonum quod acceperunt, ut ex eo in elatione perdantur, dum semper considerant bona quæ ipsi habent, & alij non habent: & nunquam perpendere student, quantum bona alij habeant, & ipsi non habeant. Quod ergo divina pietas in augmentum disponit humilitatis, hoc mentes reproborum in augmentum vertunt elationis: & ex diversitate munerum à bono deficiunt, unde crescere in humilitatis bono debuerunt. Propter hoc ergo necesse est, fratres charissimi, ut in vobis hoc semper debeatis aspicere quod minus habetis; in proximis verò hoc quod vobis amplius acceperunt: quatenus dum super vosmetipsos eos pro bono quod ipsi habent, & vos non habetis, aspiciatis, ad hoc quoque obtinendum etiam vos ex humilitate crescatis. Si enim & vos in illis accepta bona perpenditis, & illi in vobis considerant dona quæ habetis: vicissim vos alis tangitis, ut excitari semper ad cælestia voletis. Sequitur: [*Et vocem*

B *rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.*] In rotis, sacri eloquij Testamenta signari superius diximus. Vox igitur rotarum, est sermo Testamentorum. Post vocem itaque alarum animalium auditor etiam vox rotarum: quia prædicantium sermone suscepto, dum virtutes sanctorum ad altiora agenda evolant, sequæ vicissim ad provocatum pulsan, sanctæ Ecclesiæ status erigitur, ut per univrsum mundum sanctorum Testamentorum paginae legantur. Ubique etenim jam sanctum Evangelium, ubique Apostolorum dicta, ubique Lex & Prophetæ resonant. Post alarum ergo vocem vox rotarum sequitur: quia post sanctorum miracula, verba sacri eloquij intra sanctam Ecclesiam liberè & licenter audiuntur. Quæ rotæ animalia sequuntur, quia, ut superius dictum est, postquam in honorem venit vita sanctorum, veneranda quoque apparuerunt hominibus eloquia Testamentorum. Vel certè rotæ animalium sequuntur; quia in sanctorum patrum vita cognoscimus, quid in sacre scripturæ volumine intelligere debeamus. Illorum quippe actio nobis aperit hoc quod in suis prædicationibus pagina Testamentorum dicit. Sed querendum nobis est, cur postquam superius dictum est: [*Audite post me vocem*

C *rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.*] In rotis, sacri eloquij Testamenta signari superius diximus. Vox igitur rotarum, est sermo Testamentorum. Post vocem itaque alarum animalium auditor etiam vox rotarum: quia prædicantium sermone suscepto, dum virtutes sanctorum ad altiora agenda evolant, sequæ vicissim ad provocatum pulsan, sanctæ Ecclesiæ status erigitur, ut per univrsum mundum sanctorum Testamentorum paginae legantur. Ubique etenim jam sanctum Evangelium, ubique Apostolorum dicta, ubique Lex & Prophetæ resonant. Post alarum ergo vocem vox rotarum sequitur: quia post sanctorum miracula, verba sacri eloquij intra sanctam Ecclesiam liberè & licenter audiuntur. Quæ rotæ animalia sequuntur, quia, ut superius dictum est, postquam in honorem venit vita sanctorum, veneranda quoque apparuerunt hominibus eloquia Testamentorum. Vel certè rotæ animalium sequuntur; quia in sanctorum patrum vita cognoscimus, quid in sacre scripturæ volumine intelligere debeamus. Illorum quippe actio nobis aperit hoc quod in suis prædicationibus pagina Testamentorum dicit. Sed querendum nobis est, cur postquam superius dictum est: [*Audite post me vocem*

D *rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.*] In rotis, sacri eloquij Testamenta signari superius diximus. Vox igitur rotarum, est sermo Testamentorum. Post vocem itaque alarum animalium auditor etiam vox rotarum: quia prædicantium sermone suscepto, dum virtutes sanctorum ad altiora agenda evolant, sequæ vicissim ad provocatum pulsan, sanctæ Ecclesiæ status erigitur, ut per univrsum mundum sanctorum Testamentorum paginae legantur. Ubique etenim jam sanctum Evangelium, ubique Apostolorum dicta, ubique Lex & Prophetæ resonant. Post alarum ergo vocem vox rotarum sequitur: quia post sanctorum miracula, verba sacri eloquij intra sanctam Ecclesiam liberè & licenter audiuntur. Quæ rotæ animalia sequuntur, quia, ut superius dictum est, postquam in honorem venit vita sanctorum, veneranda quoque apparuerunt hominibus eloquia Testamentorum. Vel certè rotæ animalium sequuntur; quia in sanctorum patrum vita cognoscimus, quid in sacre scripturæ volumine intelligere debeamus. Illorum quippe actio nobis aperit hoc quod in suis prædicationibus pagina Testamentorum dicit. Sed querendum nobis est, cur postquam superius dictum est: [*Audite post me vocem*

E *rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.*] In rotis, sacri eloquij Testamenta signari superius diximus. Vox igitur rotarum, est sermo Testamentorum. Post vocem itaque alarum animalium auditor etiam vox rotarum: quia prædicantium sermone suscepto, dum virtutes sanctorum ad altiora agenda evolant, sequæ vicissim ad provocatum pulsan, sanctæ Ecclesiæ status erigitur, ut per univrsum mundum sanctorum Testamentorum paginae legantur. Ubique etenim jam sanctum Evangelium, ubique Apostolorum dicta, ubique Lex & Prophetæ resonant. Post alarum ergo vocem vox rotarum sequitur: quia post sanctorum miracula, verba sacri eloquij intra sanctam Ecclesiam liberè & licenter audiuntur. Quæ rotæ animalia sequuntur, quia, ut superius dictum est, postquam in honorem venit vita sanctorum, veneranda quoque apparuerunt hominibus eloquia Testamentorum. Vel certè rotæ animalium sequuntur; quia in sanctorum patrum vita cognoscimus, quid in sacre scripturæ volumine intelligere debeamus. Illorum quippe actio nobis aperit hoc quod in suis prædicationibus pagina Testamentorum dicit. Sed querendum nobis est, cur postquam superius dictum est: [*Audite post me vocem*

Sup. h. 5.
Hier. in p. 76.

commotionis magna;] post vocem quoque alarum A
 atque rotarum subditur: [*Et vocem commotionis
 magna.*] Quod si diligenter aspiciatur, inveniri po-
 test quia non otiose repetitur. Dux quippe sunt com-
 motiones magna, quibus corda nostra commoven-
 tur. Una quippe commotio ex timore est, altera ex
 charitate: una fit ex luctu penitentium, alia ex fer-
 vore amantium. Post prædicationis ergo verbum
 prima commotio est, cum plangimus mala quæ fe-
 cimus: post vocem verò alarum & rotarum, secun-
 da commotio est, dum magnis fletibus quærimus
 caelestia bona quæ audimus. Ecce enim quia intra
 sanctam Ecclesiam de multis patribus virtutum e-
 xempla cognoscimus, quasi alarum sonitum quoti-
 die audimus: quia ubique sacra eloquia personant,
 quasi rotarum vocibus excitamur. Et quia per eam-
 dem sacra eloquia ad amorem nostri conditoris ac-
 cendimur, magni fervoris ignibus ardentes, esse nos
 longè adhuc ab omnipotentis Dei facie plangimus.
 Post primam ergo vocem commotionis magna, &
 ad extremum quoque vox magna commotionis fit:
 quia qui cognoscendo Deum cœpimus peccata plan-
 gere, jam diligendo quem cognoscimus, non cessa-
 mus cum fletibus desiderare. Post rotarum ita-
 que vocem vox magna commotionis sequitur: quia
 cum Testamenta Dei in aure cordis sonare cœpe-
 rint, audientium spiritus ex amore compunctus ad
 lamenta commovetur. Hinc est enim quod scripturæ
 sacrae verba fiunt in corde legentium sapida: hinc
 est quod ab amantibus plerumque in silentio quasi
 furtivè & tacitè leguntur. Unde per Prophetam
 Habac. 3. a
*Præcidisti in alienatione capi-
 ta potentium, movebuntur in ea gentes, adaperient
 ora sua sicut pauper edens in occulto.* Omnipotens
 enim Deus in alienatione capita potentium præcidit;
 quia Judæorum superbiam à semetipso alienando
 repulit. In qua alienatione Gentes motæ sunt: quia
 dum Judæi à fide caderent, ad cognitionem Fidei
 corda Gentilium cucurrerunt. Quæ videlicet Gentes
 in sacrae lectionis pabulo os cordis aperiant, & in
 occulto sicut pauper comedunt: quia cum festina-
 tione & silentio verba vitæ legentes fumunt. Sed
 sciendum est, quia quantò auditores in charitate at-
 que intellectu proficiunt, tantò sanctis prædicatori-
 bus major gratia spiritus datur. Unde cum prius
 Propheta dixisset: [*Assumpsit me spiritus, & audivi
 post me vocem commotionis magna.*] post vocem com-
 motionis magna alarum atque rotarum, atque ite-
 rum commotionis magna magna, illico subjungit: [*Spi-
 ritus quoque elevavit me, & assumpsit me.*] Cur qui
 se assumptum jam à spiritu dixerat, iterum eleva-
 tum & assumptum narrat? Sed ad altiora mens præ-
 dicantium proficit, cum per eos sensus audientium
 ad omnipotentis Dei desiderium commovetur. Qui
 videlicet prædicatores sancti idcirco proficiunt, ut
 per eorum ministerium dona gratiæ in sancta Eccle-
 sia multiplicentur: sicut de hac eadem sancta Eccle-
 sia scriptum est: *Rivos ejus inebrians multiplica-
 verunt ejus, in stillicidiis suis lætatur cum exo-
 ritur.* Rivi quippe Ecclesiæ, sancti prædicatores
 sunt, qui terram nostri cordis infundunt. Sed cum
 inebriantur rivi, generationes Ecclesiæ multiplican-
 tur: quia cum uberiorem gratiam spiritus prædica-
 tores accipiunt, fidelium numerus augetur. Quæ
 sancta Ecclesia in suis stillicidiis lætatur. In stillici-
 dio enim aqua de recto in terram cadit, quæ de cæ-
 lo ceciderat in tectum. Tectum verò Ecclesiæ, sancti
 prædicatores sunt, qui nos intercedendo, & ad-
 monitionibus muniendo protegent. Sed quia illo-
 rum cor divinitus in prædicatione infunditur, qua-
 si aqua de cælo venit in tectum. Quia verò nos eo-
 rum verbis irrigamur, quasi aqua de tectò defluit
 in terram. Sancta itaque Ecclesia dum exoritur, in
 stillicidiis suis lætatur: quia cum in fide & bonis o-
 peribus nascitur, ea quæ accepit dona considerat,
 S. Greg. Tom. I.

Ps. 64. e
 Idem l. 29.
 Mor. c. 14.
 Et lib. 30.

& in verbis prædicantium exultat. Quia ergo audi-
 toribus ad meliora surgentibus, eorum quoque præ-
 dicatoribus gratia multiplicatur, Propheta dicit:
 [*Spiritus quoque elevavit me, & assumpsit me.*] Iste
 enim prædicator magis ac magis elevatur & assumi-
 tur, unde auditor ad meliorem vitam mutatur. Sed
 querendum nobis est, cum spiritus mentem non
 elevet nisi assumpserit, cur prius elevavit, & post-
 modum dicitur, *Assumpsit*? Sed hoc loco *Assum-
 psi* dictum est, constanter tenuit. Nam sunt non-
 nulli quos elevat spiritus, sed non assumit: quorum
 & intellectus ad spiritalia emicat, sed tamen vita in
 factis carnalibus remanens, intellectui non concor-
 dat. Balaam namque per prophetiæ spiritum eleva-
 tus erat, sed assumptus non erat: quia & veraciter
 potuit longè post futura prospicere, & tamen à ter-
 renis desideriis mentem noluit separare. Sed quia
 Propheta sanctus scientiæ elevatus est, & vitæ pari-
 ter assumptus; jam qualis in prædicationem pergat,
 audiamus: [*Et abij amarus in indignatione spiritus
 mei.*] Pensate, fratres charissimi, cui dona sancti
 Spiritus creverant, cur amarus abibat? An omne
 cor quod idem spiritus assumit, amarum in indi-
 gnatione sui spiritus facit? Unde sciendum est, quia
 cui adhuc præsens vita dulcis est, etiam si verbum
 Dei loqui videatur, elevatus & assumptus prædica-
 tor non est. Mentem enim quam Spiritus sanctus
 replet, in amaritudinem temporalium & delectatio-
 nem æternorum commovet. Dulce enim est esse in
 rebus humanis, sed ei qui adhuc de caelestibus gaudia
 nulla gustavit: quia quantò minùs æterna intel-
 ligit, tantò delectabiliùs in temporalibus requiescit.
 C At si quis jam cordis ore gustaverit, quæ sit illa dul-
 cedo caelestium præmiorum, qui illi hymnidici Ange-
 lorum chori, quæ incomprehensibilis visio sanctæ
 Trinitatis: huic quantò illud dulce fit quod intus
 videt, tantò in amaritudinem vertitur omne quod
 foris sustinet. Rixatur secum de his quæ malè egisse
 se recolit: & sibimetipso displicet, cum ei ille place-
 re jam cœperit qui omnia creavit. Reprehendit se de
 cogitationibus, insequitur de verbis, & punit flen-
 do de factis. Supernis inhiat, terrena jam omnia
 per mentis despectum calcat. Et quamdiu illud quod
 desiderat, adhuc per speciem non habet, flere dulce
 habet, seseque continuis lamentis affligere. Et quia
 necdum se esse in patria, ad quam creatus est, vi-
 det, in hujus vitæ exilio nil ei plus aliud quàm sua
 amaritudo placet. D Dignatur itaque subjacere tempo-
 ralibus, & ardentè suspirat æternis. Unde rectè
 quoque per Salomonem dicitur: *Eo quod in multa
 sapientia multa sit indignatio: & qui apponit scientiam,
 apponit dolorem.* Celestia etenim cognoscen-
 tes, terrenis animum subdere dedignamur. Et dum
 plus sapere incipimus, de his quæ malè egimus, no-
 bisipsis irascimur, & fit in multa sapientia multa in-
 dignatio: quia quantò plus proficimus in cognitio-
 ne, tantò nobis indignamur ampliùs de perverso
 opere. Atque cum scientia dolor crescit: quia quan-
 to magis æterna cognoscimus, tantò magis esse nos
 in hujus exilij miseria dolemus. Vel sicut in transla-
 tione alia dicitur: *Et qui addit scientiam, addit la-
 borem.* Quid enim scire incipimus quæ sint caelestia
 gaudia, eò magis ut errorum nostrorum laqueos
 possimus evadere, flendo laboramus. In multa ergo
 sapientia multa est indignatio: quia si æterna jam
 sapimus, concupiscere temporalia dedignamur.
 Si æterna jam sapimus, nosmetipsos despiciamus
 egisse hoc quod nos potuit ab æternitatis amore
 separare. Reprehendit semetipsam conscientia,
 accusat quod egit, damnat per penitentiam quod
 accusat, fit rixa in animo, parturiens pacem
 cum Deo. Sic Achab rex iniquus à propheta re-
 prehensus, cum contra se divinam sententiam
 audisset, pertinuit, & magno marore deprehen-
 sus est, ita ut prophete suo Dominus diceret:
 HHh ij

Num. 23. a

Ecl. 1. b

S. Bon.
 phar. l. 11. c. 33

De pen.
 dist. 3. c. 5.
 ni Achab

s. Reg. 21. c

Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia A
 igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum
 in diebus ejus. In quibus Domini verbis pensandum
 est quomodo ei & in electis suis mætor amaritudinis
 placeat qui amittere timent Dominum, si sic ei &
 in reprobo pœnitentia placuit, qui timebat perdere
 præfens sæculum? Aut quo modo ei grata sit spon-
 tanea afflictio pro culpis in eis qui placent, si hæc
 ad tempus placuit & in illo qui displicebat? Sed
 sciendum, quia nullus hæc pro amore omnipoten-
 tis Domini ex toto corde agere prævalet, nisi is cu-
 jus animum Spiritus sanctus assumpserit. Nam
 quando homo ex sua virtute sufficiat terrena despi-
 cere, cælestia amare, pacem cum Deo querere, se-
 cum rixam subire, in cogitatione semetipsum re-
 prehendere, & gemitibus punire? Nullus hæc ag-
 ere, nisi quem divina gratia roboraverit, valet.
 Unde & subditur: [Manus enim Domini erat me-
 cum, confortans me.] Ad bona quippe assurgere per-
 fectè non possumus, nisi nos spiritus & prævenien-
 do elevet, & subsequendo confortet. Sed quæren-
 dum est, cum superius de volumine quod acceperat,
 scriptum sit: [Et factum est in ore meo sicut mel dul-
 ce:] qua ratione postmodum dicitur: [Abij ama-
 rus in indignatione spiritus mei?] Mirum quippe
 valde est si dulcedo simul & amaritudo conveniant.
 Sed juxta superiorem sensum sciendum est, quia
 cui sermo Dei in ore cordis dulcis esse cœperit, hu-
 jus proculdubio contra semetipsum animum amarescit.
 Quò enim in illo subtiliter discit qualiter repre-
 hendere se debeat, eò se durius per amaritudinem
 pœnitentiæ castigat: qui tantò sibi magis displicet,
 quantò in sacro volumine amplius de omnipotente
 Deo videt quod amet. Sed quia ad ista proficere sua
 virtute non valet homo, rectè nunc dicitur: [Ma-
 nus Domini erat mecum, confortans me.] Manus en-
 nim Domini in sacro eloquio aliquando etiam uni-
 genitus Filius appellatur: quia omnia per ipsum fa-
 cta sunt. Et de cujus ascensione per Moysen Pater
 Deut. 32. f. omnipotens loquitur, dicens: Tollam in calum ma-
 num meam. Hæc manus quæ electorum suorum cor-
 da confortat, discipulis dicebat: Sine me nihil pote-
 stis facere. In omni ergo quod cogitamus, in omni
 quod agimus, semper orandum est, ut & ipso aspi-
 rante cogitemus, & ipso adjuvante faciamus: Qui
 vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti
 Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Sap. hom. 1.
 Et 9. Et in
 1. Reg. 6. 6
 S. Ambr. in
 Ps. 118.
 Ioan. 1.

Deut. 32. f.
 Ioan. 15. c

HOMILIA XI.

Ezec. III.
 Vcr. 15.

Et veni ad transmigrationem ad acervum
 novarum frugum, ad eos qui habitabant
 juxta flumen Chobar: & sedi ubi illi se-
 debant: & mansi ibi septem diebus mæ-
 rens in medio eorum. Cum autem per-
 transissent septem dies factum est verbum
 Domini ad me, dicens: Fili hominis, spe-
 culatorem dedi te domui Israel: & audies
 de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex
 me. Si dicente me ad impium, Morte mo-
 rieris; non annuntiaveris ei, neque lo-
 cutus fueris, ut avertatur à via sua im-
 pia, & vivat: ipse impius in iniquitate
 sua morietur, sanguinem autem ejus de
 manu tua requiram. Si autem tu annun-
 ciaveris impio, & ille non fuerit conver-
 sus ab impietate sua, & à via sua im-
 pia: ipse quidem in impietate sua morietur, tu
 autem animam tuam liberasti. Sed & si
 conversus justus à justitia sua fecerit ini-
 quitatem, ponam offendiculum coram eo.

Ipse morietur, quia non annuntiasti ei: in
 peccato suo morietur, & non erunt in me-
 moria justitie ejus quas fecit: sanguinem
 vero ejus de manu tua requiram. Si au-
 tem tu annuntiaveris justo ut non peccet
 justus, & ille non peccaverit: vivens vi-
 vet, quia annuntiasti ei: tu autem ani-
 mam tuam liberasti.

Inter cetera prophetie miracula hoc quoque mi-
 randum habent libri Prophetarum, quòd sicut in
 eis verbis res, ita nonnunquam verba rebus expo-
 nuntur, ut eorum non solum dicta, sed etiam res
 geste prophetie sint. Unde nunc dicitur: [Veni ad
 transmigrationem ad acervum novarum frugum, ad
 eos qui habitabant juxta flumen Chobar.] Cum causa
 exigeret, ut indicare debuisset quia ad transmigra-
 tionem venerit; quæ dicendi necessitas fuit, ut per
 fruges locum quoque exprimeret, dicens: [Ad ac-
 ervum novarum frugum:] nisi quòd sæpe per res &
 loca cause signantur: Multi quippe Ezechiele pro-
 phetante jam captivitatis anni defluxerant, atque
 ex his qui in captivitatem ducti fuerant, plures jam
 in morte carnis obierant; ad quorum filios loqui
 Propheta veniebat. Unde & ei superius dicitur: [Fili
 hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apo-
 statrices, quæ recesserunt à me. Patres eorum præva-
 ricati sunt pactum meum usque ad diem hanc, & filij
 dura cervicis & indomabili corde sunt, ad quos ego
 mitto te.] Ex quibus quia multi fuerant credituri,
 atque per obedientiam ad fertilitatem boni operis
 perventuri, acervi frugum vocantur. Quia enim
 bonæ animæ fruges appellantur Dei, Propheta al-
 lius testatur, dicens: * Sancti Israel Domino, pri-
 mitia frugum ejus. Fruges etenim Domini etiam
 conversæ ad fidem Gentes postmodum factæ sunt. Aus
 Sed quia prius Israël Domino credidit, rectè hunc
 Propheta frugum ejus primitias appellavit. Quia ergo
 Propheta missus non priori populo, sed filiis e-
 jusdem populi verba intulit, ad acervum frugum
 novarum venit. Quid verò per Chobar fluvium de-
 signetur, supra jam diximus: quæ nequaquam mo-
 dò repetimus, ne repetendo fastidium generemus.
 Sequitur: [Et sedi ubi illi sedebant, & mansi ibi
 septem diebus mærens in medio eorum.] Notandum,
 captivo populo Propheta sanctus quanta compas-
 sione se copulat, eorumque se mætoribus conseden-
 do & mærendo conjungit: quia radix verbi, virtus
 est operis. Et ille sermo ab audiente libenter accipi-
 tur, qui à predicante cum compassione animi pro-
 fertur. Sic ferum quum ferro jungitur, liquatur
 prius, ut postmodum vicissim à semetipso teneatur.
 Si enim prius minimè mollescit, postmodum tenere
 se fortiter non sufficit. Sic Propheta captivo populo
 confedit, & mærens in medio eorum extitit: ut dum
 per charitatis gratiam descendendo se ei molliorem
 redderet, eum statim per verbi fortitudinem
 teneret. Sin verò Israëliticus populus, qui domus
 exasperans vocatur, quia culpas nec inter flagella
 cognovit, nullo mæiore animum depressit; Pro-
 pheta inter gaudentes mærens sedere studuit, ut ta-
 cendo ostenderet, quod loquendo venerat docere.
 Et priusquam verba faceret, in hoc quòd mærens
 tacuit, formam verborum sumpsit. Sequitur: [Cum
 autem pertransissent septem dies, factum est verbum
 Domini ad me, dicens.] In eo quòd septem diebus
 mærens sedit, & post diem septimum verba Domi-
 nicæ jussionis accepit, ut loqui debuisset; apertè indi-
 cat quia eisdem diebus mærens tacuerat. Missus au-
 tem ad prædicandum fuerat, & tamen septem diebus
 sedens tacebat. Quid est hoc quòd nobis Propheta
 sanctus in hoc suo silentio innuit, nisi quia ille loqui
 veraciter novit, qui prius bene tacere didicerit: Qua-
 si enim quoddam nutrimentum verbi, est censura

Hier. 2. a
 * al. San-